

РАЗВОЈ ТЕОРИЈЕ ИНТЕГРАЛНОГ ЈУГОСЛОВЕНСТВА: НОВА НАЦИЈА ЗА НОВУ ДРЖАВУ

Дејан Д. Антић^{1*}, Василије Драгосављевић²

¹Универзитет у Нишу, Филозофски факултет у Нишу, Ниш, Србија

²Историјски институт Београд, Београд, Србија

ORCID iDs: Dejan D. Antić
Vasilije Dragosavljević

<https://orcid.org/0000-0003-3428-7161>
<https://orcid.org/0000-0001-9496-4203>

Апстракт

У раду је изложен процес настанка идеологије интегралног југословенства на просторима Хабзбуршке монархије током 19. века, као и улога ове политичке теорије и њених заступника у предратним, ратним и послератним збивањима у Краљевини Срба Хрвата и Словенаца и суседним земљама. Настала унутар радикализованих кругова млађих интелектуалаца, ова теорија о постојању јединственог југословенског народа одиграће значајну улогу у избијању Првог светског рата, настанку Краљевине СХС и низу пограничних сукоба са околним државама. Поникла на бази реал политике – потребе сарадње Срба и Хрвата у борби за политичку еманципацију јужнословенских народа у оквиру Дунавске монархије, ова теорија ће временом уз помоћ псеудоисторијских конструкција добити облик мита о јединственом југословенском народу чије се територије простиру од Сегедина до Солуна и од Јадранског до Црног мора. Посебна пажња биће посвећена деловању заступника теорије интегралног југословенства кроз Организацију југословенских националиста (ОРЈУНА) – политичку групацију која је током 20-их година 20. века представљала главни генератор политички мотивисаног насиља у Краљевини СХС.

Кључне речи: интегрално југословенство, псеудо-историјске конструкције, Организација југословенских националиста (ОРЈУНА), парамилитаризам, експанзионизам.

THE DEVELOPMENT OF THE THEORY OF INTEGRAL YUGOSLAVISM: A NEW NATION FOR A NEW STATE

Abstract

In this paper, we elaborate on the origins and the emergence of the ideology of integral Yugoslavism in the territories of the Habsburg monarchy during the 19th century, as well as the role this political theory and its advocates had in pre-war, war and post-war periods

* Corresponding author: Dejan D. Antić, Faculty of Philosophy, University of Niš, Ćirila i Metodija 2, 18101 Niš, Serbia, dejan.antic@filfak.ni.ac.rs

in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes (Kingdom of SCS) and its neighbouring countries. Devised in the circles of radicalised young intellectuals, this theory about the existence of a single and unique Yugoslav nation played a significant role in the outbreak of the First World War, the creation of the Kingdom of SCS and a series of cross-border conflicts with neighbouring countries. Originating in the *realpolitik* – the need for Serbs and Croats to cooperate in the struggle for the political emancipation of the South Slavic peoples in the Danubian monarchy – this theory would eventually, with the help of pseudo-historical constructs, turn into a myth about a single and unique Yugoslav nation that existed on the territories stretching from Szeged to Thessaloniki, and from the Adriatic Sea to the Black Sea. The focus of attention in this paper is on the reconstruction of the origins and the emergence of the theory of integral Yugoslavism, its role in the political life of the Kingdom of SCS, and the impact it had on shaping the public attitude towards neighbouring countries.

Key words: Integral Yugoslavism, pseudo-historical constructs, Organization of Yugoslav Nationalists (ORJUNA), paramilitarism, expansionism.

УВОД

Корени идеје о постојању јединственог југословенског народа налазе се у специфичним политичким околностима које су владале у јужнословенским провинцијама Хабзбуршке монархије у првим деценијама 19. века. Продор Наполеонових армија на територију Хабзбуршке монархије је довео до рецепција револуционарних идеја о нацији и држави (Екмеџић, 1989а, pp. 168-170). Ове идеје наишле су на широк одзив у редовима не-немачког становништва Дунавске монархије, нарочито на простору њених угарских и јужнословенских области које су у краћем временском периоду (1806.-1814.) егзистирале у склопу Француског царства (Vošnjak, 1931, pp. 95-102.), као Илирске провинције (Šišić, 1937, pp. 22-23, 30-31, 42, 50-56). На простору насељеним српским и хрватским становништвом које се нашло под притиском пробуђеног немачког и мађарског национализма, тридесетих година 19. века настаје културно-политички илирски покрет који је заступао културно и политичко повезивање свих јужнословенских народа у оквирима Хабзбуршке монархије (Bakić, 2004, p. 71, pp. 75-76). Јачање револуционарног национализма добило је свој конкретни облик у Мађарској побуни 1848. године, која је резултовала претварањем јужнословенских провинција у бојно поље на коме су се сукобили бечки универзални монархистички империјализам и мађарски револуционарни национализам (Tejlor, 2001, pp. 63-67). Аустроугарска нагодба из 1867. године раздвојила је до тада јединствен политички простор Дунавске монархије на два ентитета унутар којих је успостављена политичка доминација Немаца и Мађара над осталим становништвом Дунавске монархије. Поучени искуством из 1848. године, када су услед асимилационистичке политике изазвали оружани отпор јужнословенских народа, владајући кругови Угарске су у очувању свог доминантног положаја усвојили тактику искоришћавања политичких размирица између Срба и Хрва-

та, подржавајући екстремне националистичке опције унутар оба етничка корпуса (Šišić, 1937, pp. 123-124, 154-155).

ЈУГОСЛОВЕНСКА НАЦИОНАЛИСТИЧКА ОМЛАДИНА

Потиснута на маргину политичког живота, на територији Аустроугарске, компромитована оштрим сукобом између Срба и Хрвата, дезавуирана у Србији променом спољнополитичке оријентације (Екмеџић, 1989b, p. 331), југословенска идеја је опстала у круговима млађе интелигенције више као идеал него питање реалне политике. Унутар омладинских кругова јављају се нове формулације југословенске идеје инспирисане потребом ликвидације српско-хрватског сукоба у Троједници и БиХ. Зачетник ових формулација био је Светозар Прибићевић, будући предводник Српско-Хрватске коалиције (СХК). Сматрајући да сарадња Срба и Хрвата представља кључни предуслов за опстанак оба народа, Прибићевић у свом чланку „Мисао водила Срба и Хрвата“, објављеног у часопису *Нова мисао* 1897. године, заузима становиште да Срби и Хрвати представљају један народ. Прибићевић осим језичке сродности није навео утемељене аргументе за свој став, већ је своју теорију засновао на негацији релевантности свих фактора (религија, култура и историјски развитак) који доприносе разликама унутар јединственог народа (Pribićević, 2000, pp. 123-126). Руковођен императивом успостављања политичког споразума Срба и Хрвата зарад ефикаснијег супродстављања немачком и мађарском империјализму, Прибићевић је концепт сарадње уздигао на ниво националног интегрализма (Matković, 1972, pp. 85-88). Подршку Прибићевићевим идејама пружао је и кружок окупљен око београдског листа *Српски књижевни гласник*, а као његов гласноговорник истиче се Јован Скерлић, неформални идеолог јужнословенске омладине познат као „апостол југословенства“ (Ković, 2015, pp. 536-539). Попут Прибићевића, Скерлић је оцењивао да Краљевини Србији прети опасност од империјалистичких амбиција Аустроугарске и Немачке (Ković, 2015, pp. 212-215). Према Скерлићевом уверењу, у склопу планова немачког продора ка Малој Азији, Балкану је намењена улога аустроугарске колоније (Ković, 2015, p. 217). Да би се остварење оваког сценарија онемогућило неопходно је успоставити што тешњу политичку сарадњу између Јужних Словена из Двојне монархије, Срба и Бугара. У склопу остварења сарадње са Јужним Словенима из Аустроугарске било је неопходно ликвидирати српско-хрватски спор у Троједници и БиХ. Са тим циљем, Скерлић је, ослањајући се на научни рад Јована Цвијића (Ković, 2015, p. 226), осмислио теорију по којој Срби и Хрвати представљају два племена једног народа (Вакић, 2004, pp. 133-134). Скерлић није понудио неке конкретне доказе о својој тези, већ је упориште за свој став утемељио у језичкој сродности, политичком реализму, политичким слободама и друштвеној солидарности (Ković, 2015, pp. 235-236). Под утицајем

Прибићевићевих идеја, водећи политичари Срба и Хрвата из Троједнице су Ријечком и Задарском резолуцијом из 1905. године прекинули дугогодишње сукобе и повели политику сарадње (Воšković, 2006, р. 19). Највеће странке Срба и Хрвата у Троједници формирале су 1905. године Српско-хрватску коалицију (СХК) која је након победе на изборима 1906. године добила већину у Хрватском сабору и остала на власти у Хрватској све до 1918. године (Pribićević, 1990, р. 280-282). Успех СХК на изборима, као и победе Краљевине Србије у Балканским ратовима радикализовали су присталице југословенске идеје у Хабзбуршкој монархији. Притисак аустроугарских власти оличен у Фријдјунговом и Велеиздајничком процесу (Tejlor, 2001, р. 247-248), које су коалицију сматрале за политички израз јужнословенског иредентизма иза кога стоје експанзионистички планови Краљевине Србије, приморале су вођство коалиције да заузме лојалистички курс (Pribićević, 1990, р. 280-282), што је довело до радикализације ставова унутар редова млађих присталица и симпатизера (Ković, 2015, 227-228). Изгубивши веру у сврсисходност парламентарне борбе у држави која се одрекла легитимизма, радикализовани елементи из редова студената и средњошколаца започели су самоорганизовање у тајне групе и организације (Напредна хрватска омладина, Слобода, Млада Босна и Млада Далмација) окупљене око омладинских листова (Екмеčić, 1989, р. 524). За разлику од вођства СХК, припадници омладинске организације одбацили су легитимистички облик парламентарне борбе и заговарали су оружани отпор као једино преостала средство у борби за националну и политичку еманципацију (Bartulović, 1925, р. 15, 18). Иако су штампана гласила омладине користила оштру реторику, насилнички испади појединих чланова представљали су искључиво личне поступке који се нису ослањали на логистичку подршку целе организације. Атентати на Цуваја и Варешанина, представнике хабзбуршке власти у Хрватској и БиХ, јасно су маркирали радикализацију ванпарламентарне борбе. Атентатори Јукић и Жерајић постали су предмет култа у очима својих сабораца (Čorović, 1930, р. 557-558). Групе радикализованих омладинаца ујединиле су се 1911. године у кровну организацију под именом Српско-хрватска напредна омладина (СХНО). Ова организација представљала је неформално устројену коалицију мањих омладинских група чији се идеолошки дискурс кретао у широком дијапазону, од анархизма до национализма (Екмеčić, 1989b, р. 525). Тријумф Србије у Царинском и Балканским ратовима између 1912. и 1913. године инспирисао је део чланства СХНО да 1912. године у Сплиту формира организацију Југословенска националистичка омладина - ЈНО (Čorović, 1989, р. 205-206). Унутар ЈНО окупили су се најрадикалнији елементи омладинског покрета, који су усвојили Прибићевићеву и Скерлићеву тезу о постојању јединственог југословенског народа и за свој политички циљ истакли уједињење јужнословенских провинција Аустроугарске са Краљевином Србијом. Из идеја изложених на страницама листова ЈНО

(Вошковић, 2006, р. 51-60), наслоњен на унитаристичку тезу Прибићевића и Скерлића, изникао је мит о постојању јединственог југословенског народа. За разлику од Прибићевића и Скерлића који су своје интегралистичке тезе темељили на рационалним потребама реал политике (Ковић, 2015, р. 550), идеолози ЈНО су подлогу за своју теорију о постојању јединственог југословенског народа потражили у домену псеудонаучних историјских конструкција. На тај начин, једна реал политичка идеја је ирационалним образложењем добила облик мита. На почетне кораке у конструкцији овог мита наилазимо у публицистичком раду Милана Марјановића, који је 1913. године у Риједи објавио брошуру под насловом „Народ који настаје: Зашто настаје и како се формира јединствени Српско-Хрватски народ“ (Вошковић, 2006, р. 24-27). Признајући успостављање два различита етничака и државна ентитета у доба средњег века, Марјановић је поставио смелу конструкцију да је Отоманско освајање, које је уништило српске и хрватске средњевековне државе и изазвало масивне миграционе покрете на балканском подручју, резултирало стварањем јединственог српско-хрватског народа (Марјановић, 1913, р. 30-50). У свом даљем развоју, новостворени јединствени народ нашао се подељен између Хабзбуршке и Отоманске империје изложен на тај начин туђинским културним утицајима који су довели до стварања различитих културних идентитета који ипак нису угрозили његово етничко јединство. Као главну кохезиону силу која пружа предуслове за коначну унификацију српско-хрватског народа, Марјановић је означио империјалистичке амбиције Немачке и Аустроугарске. Он је далековидо оцењивао да је германско - угарски притисак најјачи на потезу Славонија-БиХ-Јужна Далмација, и да ће се на том коридору створити главно језгро српско-хрватског отпора (Марјановић, 1913, р. 46). Даљи развој теорије интегралног југословенства пресекли су атентат омладинског активисте Гаврила Принципа на наследника Хабзбуршког престола Франца Фердинанда, извршен на Видовдан 1914. године (Antić, 2016, р. 501-503), и избијање Првог светског рата (Екмеčić, 1989b, р. 542-543).

Многи припадници ЈНО били су ухапшени после Видовданског атентата и целокупни ратни период провели су у затворима Хабзбуршке монархије. Такву судбину доживели су будући оснивачи ОРЈУНЕ Нико Бартуловић (Bartulović, 1925, р. 16) и Мирко Королија (Вошковић, 2006, р. 290). Ухапшени припадници ЈНО су у аустроугарским затворима били изложени изгладњивању, константној психо-физичкој тортури и ускраћивању медицинске помоћи (Bartulović, 1925, р. 51-58). Поједини чланови ЈНО попут Ћира Чичин Шаина, Владимира Черине и Љубе Леонтића, будућих вођа ОРЈУНЕ, избегли су овакву судбину одласком у иностранство, где су наставили своје политичко ангажовање у оквиру Југословенског одбора (Вошковић, 2006, р. 71). У Италији, истакнути активиста словеначког дела ЈНО Људевит Пивко оснива и предводи Југословенски добровољач-

ки батаљон (тзв. Пивков батаљон), јединицу састављену од словеначких пребега из АУ војске. Током двадесетих година, Људевит Пивко ће се истаћи као вођа мариборске Орјуне и њених Акционих одреда који су вршили терор над припадницима немачке националне мањине (Bartulović, 1925, p. 108). У послератним годинама, припадници ЈНО Милан Марјановић, Иво Тартаља, Иван Мештровић, Јурај Деметровић и Првислав Грисогоно предводили су тајну организацију Галерб, која је водила оружану борбу са Данунцијевим легионарима и припремала општи устанак јужнословенског становништва у Далмацији (Meštrović, 1969, p. 50-52). У сукобима са Хајмвером у необјављеном југословенско-аустријском рату око Корушке који је трајао од 1918. до 1919. године истакли су се Фердинанд (Марко) Крањец, Стане Видмар и Влатко Фабијанчић, чланови ЈНО који ће касније играти значајне улоге у словеначкој ОРЈУНИ. Члан ЈНО Будислав Грга Анђелиновић, који ће заједно са братом Бериславом стећи репутацију једног од најнасилнијих орјунаша, предводио је одреде далматинских студената који су учествовали у гушењу побуне аустроугарских официра у Загребу 1919. године (Pederin, 2006, p. 297-325).

ОРГАНИЗАЦИЈА ЈУГОСЛОВЕНСКИХ НАЦИОНАЛИСТА (ОРЈУНА)

Након завршетка Првог светског рата, део чланства ЈНО обновио је ову организацију 1921. године под именом Југословенска напредна националистичка омладина – ЈННО (након 1922. године преименована у Организацију југословенских националиста - ОРЈУНА), задржавши њен програм и идеологију. Настала у периоду када се нова југословенска држава нашла пред многим изазовима – територијалним претензијама суседа, сепаратистичким покретима и сукобима између присталица централизма и федерализма, ОРЈУНА је била осмишљена као браник националног и државног унитаризма, чувар територијалног интегритета и заступник југословенског етничког елемента који се након Версајског мира нашао ван граница Краљевине СХС (Ђорђевић, 2006, p. 188-193). Идеолози ОРЈУНЕ наставили су да развијају мит о јединственом југословенском народу. Марјановићеву теорију о српско-хрватском народу прихватио је и разрадио првак Југословенске демократске странке Првислав Грисогоно у својој брошури под насловом „Савремена национална питања“, која је изашла у Сплиту 1923. године под покровитељством ОРЈУНЕ. За разлику од Марјановића, који је говорио о српско-хрватском народу, Грисогоно уводи термин Југословенски народ, у чији корпус је укључио и етничке Словенце. Грисогоно је тврдио да су разлике између Срба и Хрвата постојале само до њиховог доласка на Балкан (Grisogono, 1923, p. 3). Сродност језика и народних обичаја омогућили су поче-

так процеса унификације два племена у јединствени народ (Grisogono, 1923, p. 5-7). Овај процес успорило је примање хришћанства, тј. подела до које је дошло приликом расцепа Цркве на православну и католичку (Grisogono, 1923, p. 12-14). Османску инвазију аутор је тумачио као подстицајни фактор у процесу унификације јер је претња исламских освајача довела до приближавања балканских хришћана без обзира на њихове конфесионалне разлике (Grisogono, 1923, p. 22-24). Грисогоно је наглашавао да је православна црква играла улогу чувара српске народне и државне традиције, док се католичка црква ставила у службу Хабзбурга и Мађара, и тако олакшала продор негативних туђинских утицаја у западном корпусу југословенског народа (Grisogono, 1923, p. 13, 18). За разлику од Марјановића, који је као главну препреку у успостављању југословенског јединства видео стране силе Аустроугарску и Немачку, Грисогоно као главну препреку апострофира негативни утицај католичке цркве и појединаца унутар српског корпуса који су остали везани за племенску свест (Grisogono, 1923, p. 12-13). Као главн предуслов за довршење процеса унификације Грисогоно наводи деловање државних институција и стварање заједничког југословенског културног обрасца, који ће срушити вештачке препреке које су страни фактори изградили међу југословенским племенима (Grisogono, 1923, p. 24). Коначни облик теорија о постојању јединственог југословенског народа добила је у брошури Фрање Малина „Југословенство кроз историју“, која је објављена 1925. године у оквиру издавачке куће ОРЈУНА. Док су Марјановић и Грисогоно у својим теоријама уважавали одређене историјске чињенице, признавајући постојање српског и хрватског културног идентитета, те културних и државних традиција, Малин је у свом делу негирао да је икада постојала етничка, политичка или културна подвојеност између југословенских племена. Сви елементи који су раздвајали Србе, Хрвате, Словенце и Бугаре су од стране Малина квалификовани као производ стицаја историјских околности и завојевачких амбиција околних народа (Malin, 1925, p. 8, 20). Као крунски доказ своје тезе о постојању јединственог југословенског народа, Малин је наводио примере средњевековних државних творевина Јужних Словена које су обухватале и српско и хрватско становништво. По Малиновим теоријама, које су се налазиле у директној колизији са основним принципима историјске науке, хрватски владар Људевит Посавски, македонски цар Самуило, српски цар Душан Силни, босански краљ Твртко Котроманић и бугарски цар Симеон добили су ласкаву титулу првих југословенских владара чија је напредна национална визија трасирала развој југословенства (Malin 1925, p. 19). Позивајући се на историјску науку (Malin 1925, p. 12), Малин је заправо вршио њено прекрајање у циљу доказивања сопствених хипотеза. Тврдње да су средњевековни владари попут

Људевита Посавског (810-823) базирали своје политичке планове на концепту нације (- који је настао пуних хиљаду година касније у доба Француске револуције) речито су осликавале бескрупулозност орјунашких идеолога у стварању историјских конструкција.

Орјунашки идеолози су јединствени југословенски народ представљали као главног протагонисту борбе против анахроних политичких (апсолутизам) и економских (феудализам) форми, верског фанатизма и непросвећености (Lahman, 1921). Полазећи од теорије коју је први пласирао Грисогоно у брошури „Савремена национална питања,“ да су словенска племена живела у аутохтоном облику демократије (Grosogono, 1923, р. 7), орјунашки идеолози су пад словенских племена под власт феудалних империја Хабзбурга и Османлија перцепирали као регрес у политичком, културном и економском развоју југословенског народа. Југословенска револуција која је у Балканским ратовима и Првом светском рату уништила Аустроугарску и Османско царство тумачена је као победа прогресивних југословенских снага против архаичних и регресивних политичких, културних и економских форми (апсолутизам, клерикализам и феудализам). Вођство ОРЈУНЕ је као свој главни политички циљ означило припајање матици делова југословенског народа који се налази ван граница Краљевине СХС, чиме би се увећао капацитет југословенског народа да изврши своју културно-историјску мисију¹. У складу са овом поставком, идеолози ОРЈУНЕ су све противнике теорије о јединственом југословенском народу апострофирани као „реакционаре“² и „симболе анахронизма“³, а њихову борбу против идеологије интегралног југословенства као „борбу против природних закона“⁴ коју подржавају само „непросвећене масе“⁵. Омаловажавајући став према политичким снагама које су порицале псеудо научне конструкције на којима је почивала теорија о постојању јединственог југословенског народа најексплицитније је изложен у чланку „Мишљења и веровања“ у коме се наводи: „Тврдити да Срби, Хрвати и Словенци нису један народ значи признавати своје кретенство“ (Mogorović, 1923). Свако негирање теорије орјунашких идеолога о јединственом југословенском народу било је од стране ОРЈУНЕ окарактерисано као чин велеиздаје. Овај став је најексплицитније изражен у заглављу свих званичних докумената ОРЈУНЕ, у којима је стајао одштампан текст „У бој за Велику Југославију, ко није са нама тај је против нас, ко је против нас тај је против државе“ (Zgodovinski

¹ Аноним, Југословенска мисија, *Победа*, год I бр. 19, 24. 12. 1921.

² Аноним, Националисти, *Предстража*, год I бр. 4, 15. 10. 1922.

³ Аноним, За диктатуру, *Будућност*, год II бр. 10, 10. 3. 1923.

⁴ Аноним, Са временом *Предстража*, год I бр. 4, 15. 10. 1922.

⁵ Аноним, Сепаратизам и унитаризам, *Победа*, год I бр. 5, 6. 9. 1921.

архив Словеније (ZAS), SI AS 641/I/52/117 – документ: Писмо лјубљанске ОРЈУНЕ локалној соколској организацији - 15.12.1922).

ТЕРОР У ИДЕОЛОГИЈИ И ПОЛИТИЧКОЈ ПРАКСИ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ НАЦИОНАЛИСТА

Политички мотивисано насиље чланова ЈНО у предратном, ратном и послератном периоду развили су унутар чланства организације која ће 1921. године обновити свој рад под именом ОРЈУНА специфичан култ борбе и насиља. Идеолози ОРЈУНЕ уздизали су дела атентатора из редаова ЈНО Жерајића, Јукића и Принципа као чинове револуционарног саможртвовања за слободу југословенског народа (Јевђевић, 1925, р. 49-50). По Принципу је названо гласило суботичких орјунаша, а његов политички легат истицан је као морални кредо ОРЈУНЕ (Вајић, 2001/2002, р. 63-64). Примери глорификације атентата које су извршили чланови ЈНО могу се пронаћи у Бартуловићевом делу „Од Револуционарне омаладине до ОРЈУНЕ“ (Bartulović, 1925, р. 5, 16), а тенденција ка даљем коришћењу терора у политичком животу најексплицитније се најављује у чланцима попут „Слава сарајевским видовданским атентаторима,“ у коме анонимни аутор закључује „Док буде Мурата и Мусолинија биће и Обилића и Принципа.“⁶ У складу са тим ОРЈУНА је 1922. године формирала сопствене оружане формације под називом Акциони, чији су чланови били униформисани и наоружани хладним и ватреним оружјем купљеним на црној берзи (IAS, SI AS 1931, 935-600-12). Формирање одреда представљало је прекретницу у идеолошком развоју ОРЈУНЕ, јер је за разлику од раније стихијске употребе терора у политичке сврхе учињен корак ка његовом инструментализованом и систематском коришћењу. Орјунашки одреди били су организовани у чете и батаљоне, а командант свих акционих одреда носио је титулу Великог Челника. Не може се са прецизношћу утврдити коликом је силом располагао велики челник, али је на великом орјунашком скупу у Београду 1925. године лансиран податак да ОРЈУНА на располагању има 21 батаљон са укупно 10 хиљада бораца⁷. Парадоксално – како су и сами орјунашки идеолози запазили⁸, експанзионистичка политика Италије обезбедила је орјунашким Акционим одредима њихов најборбенији елемент. Курс римске владе која је у склопу своје анти-југословенске политике сарађивала са ВМРО и албанским качачким

⁶ Аноним, Слава сарајевским видовданским атентаторима, *Видовдан* год. V бр. 342, 27. 6. 1926.

⁷ Аноним, Орјуне у Југославији, *Видовдан* год. IV бр. 21, 30. 5. 1925.

⁸ Аноним Италија и наше духовно јединство, *Победа* год VII, бр.10 (датум публикације нечитак).

покретом (Hrabak, 2003, p. 13, 29, 51, 53, 59–60; Antić, 2018, p. 160–162) на просторима Косова и Метохије и Македоније приближио је ОРЈУНИ српску ветеранску организацију Удружење четника за част и славу Отаџбине. Током 1922. године, привучени радикалном антииталијанском реториком орјунашких гласила, истакнути чланови четничке организације попут Косте Миловановића Пећанца и Илије Трифуновић Бирчанина прилазе ОРЈУНИ. Четници-ветерани у улози официра за обуку устројили су Акционе одреде по моделу званичне војне организације по водовима четама и батаљонима.

Главне мете Акционих одреда били су тзв. племенски сепаратисти, тј. присталице странака које су негирале идеју интегралног југословенства као што су Народна радикална странка, Хрватска републиканска сељачка странка, Хрватска пучка странка, Хрватска странка права, Словенска људска странка, Југословенска муслиманска организација и Џемијет (политичка организација санџачких, косовскометохијских и македонских Муслимана Албанаца и Турака). Орјунашка штампа је чланство ових странака пежоративно апострофирала као „срптоносне бакциле“⁹ и „антијугословенске животиње“¹⁰ и претила им „новим Сицилијанским вечерњем“¹¹, класификујући их као легитимне мете орјунашке милиције. Акциони одреди нападали су политичке скупове горенаведених странака, спаљивали њихова средишта, дизали у ваздух редакције партијских гласила и физичким терором спречавали њихове чланове да гласају на изборима. У низу ових сукоба по броју страдалих издваја се напад Акционих одреда на присталице Џемијета у Косовској Митровици 19. августа 1923. године током гласања на општинским изборима. Револтирани убиствима орјунашких вођа Јована Миховића и Михајла Рељића приликом напада качачких чета на Косовску Митровицу и Битољ (Bartulović 1925, 103, 119), чланови Акционог одреда из Косовске Митровице, подпомогнути Орјунашима из Приштине и Скопља, напали су предизборни митинг Џемијета и ватреним и хладним оружјем ликвидирали 14 учесника митинга (Hrabak 2003, 191-193).

Орјунашки Акциони одреди спроводили су физички терор над припадницима немачке, мађарске, италијанске и албанске националне мањине, које су оптуживали за иредентизам и активну подршку антијугословенских ревизионистичких планова својих матичних држава. На простору Војводине, где су се се Акциони одреди сукобљавали са мађарском националном мањином, њихово деловање сводило се на уклањање табли на мађарском језику¹² и демолирање и диза-

⁹ Аноним, Куга у Југославији, *Победа* год I бр. 3, 4. 8. 1921.

¹⁰ Аноним, Има крв да легне, *Будућност* год II бр.6, 10.2.1923.

¹¹ Аноним, Последњи Мохиканци, *Будућност* год II бр. 2, 13.1.1923.

¹² Аноним, Бадњак у Српској Атини, *Видовдан* год. II бр.5, 13. 1. 1923.

ње у ваздух редакција „Делбачке“ и „Хирлана“, листова на мађарском језику који су заступали иредентистичку идеологију (Вајић, 2001/2002, р. 63-64; Gligoriјевић, 1963,329). Припадници немачке мањине били су од стране орјунашких идеолога окарактерисани као носиоци пангерманизма, прикривени чланови Хајмвера, савезници фашистичке Италије и сарадници племенских сепаратиста.¹³ У акцијама против немачке мањине предњачили су чланови Акционих одреда из мариборског обласног одбора, будући да се међу њима налазио велики број избеглица из Корушке и Горице, територија које су после Првог светског рата присвојиле фашистичка Италија и Аустрија (Friš, 2004 р. 511-513). По броју учесника и последицама издваја се напад Акционих чета на немачку мањину маја 1923. године у Цељу, где је 400 орјунаша батинама и пуцњавом растурило скуп немачког Културбунда и дигло у ваздух зграду редакције њиховог локалног гласила „Цилнер Цајтунг“¹⁴.

Поред унутрашњих неприлика, ОРЈУНА је својом бескомпромисном имплементацијом теорије интегралног југословенства доводила у питање и спољнополитичке позиције југословенске државе. Према идеолозима ОРЈУНЕ, историјска мисија југословенског народа била је да након заокружења својих етничких граница¹⁵ поведе борбу за уједињење свих словенских народа. Словени су према идеолозима ОРЈУНЕ млада раса са неискоришћеним културним потенцијалима која је предодређена да допринесе препороду декадентне Европе (Silobrčić, 1923). Овај концепт орјунашких идеолога у коме југословенски народ, вршећи своју историјску мисију кроз уједињење Словена, доноси спас декадентној европској цивилизацији имао је јасан месијански призвук. Орјунашка штампа доносила је чланке у којима се заговарало присвајање територија суседних држава Италије, Аустрије, Мађарске, Румуније, Бугарске, Грчке, Турске и Албаније¹⁶. Најпрецизнију представу о пуном обиму територијалних претензија које је ОРЈУНА показивала према суседним државама даје мапа која је одштампана на насловној страни листа *Југославија*, на којој су као саставни делови Велике Југославије поред целокупне територије Бугарске означене и области Барање (Мађарска), Скадарске и

¹³ Anonim, Priprave za osnovanje organizacije v Mariboru, *Orjuna* (Ljubljana) god. I (бр. публикације нечитак), 1; 1. 1923; Аноним, Велеиздајници на делу, *Orjuna* (Загреб) год. I бр.13, 14. 7. 1923; Аноним, Кроника, *Orjuna* (Љубљана), год V бр. 22, 28. 5. 1927.

¹⁴ Аноним, Живеле словеначке Орјуне, *Видовдан* год. II бр.13, 6. 2. 1923.

¹⁵ Аноним, Наш пут, *Победа* год I бр. 1, 28. 6. 1921.

¹⁶ Аноним, Говор Председника Директоријума брата Леонтића, *Победа* год V бр.40, датум публикације нечитак; Аноним, Македонствујушцима, *Југославија* (Скопље) год I бр. 3, 28. 2. 1927; Аноним, Бугарска и Југославија, *Југославија* (Скопље) год I бр.5, 27. 3. 1927.

Дебарске Малесије (Албанија), Добруџе (Румунија), Егејске Македоније и Трачког приморија (Грчка) и Источне Тракије (Турска)¹⁷.

Слика 1. Карта Велике Југославије (лист „Југославија“ (Београд) год I бр.14, Народна библиотека Србије)

Као и у случају обрачуна са унутрашњим непријатељима терорије интегралног југословенства, главно оружје орјунаша у спољној политици представљао је терор. Орјунаши су као главну препреку заокруживању територије југословенског националног корпуса видели Италију. У чланцима попут „Две методе“¹⁸, „Sacro egoismo“¹⁹ и „Италија и наше духовно јединство“²⁰, орјунашки идеолози су изнели своје виђење италијанске спољне политике као интегралног наставка империјалистичког легата ликвидиране Хабзбуршке монархије, предочивши да ће се истим методама разрачунати са Италијом као некада са Аустроугарском. Одговарајући на провокације италијанских фашиста у пограничном подручју, орјунашки акциони одреди су у више наврата упадали на италијанску територију и тамо вршили нападе на касарне италијанске војске и фашистичке милиције (Dragosavljević, 2019a, p. 31-52). У овим акцијама истичу се догађаји из октобра 1922. и августа 1923. године, тј. орјунашко протери-

¹⁷ Југославија (Београд) год I бр.14, 1. 12. 1927, 1.

¹⁸ Аноним, Две методе, *Победа*, год I бр.6, 17.9. 1921.

¹⁹ Аноним, *Sacro egoismo*, *Југославија* (Београд) год II бр.26, датум публикације нечитак (1928).

²⁰ Аноним, Италија и наше духовно јединство, *Победа* год VII бр. 10, датум публикације нечитак (1927).

вање одреда фашистичке милиције који је покушао да запоседне Сушак и обрачун орјунаша и италијанске војске на Триглаву (Gligoriјевић, 1963, р. 332, 349). Као одговор на ове провокације фашистичке Италије и агресивно држање њених сателита, ОРЈУНА је формирала своје тајне организације на територијама Италије, Аустрије и Мађарске. Најпознатија од орјунашких заграничних организација била је *ORJUNAVIT* (скраћеница за *Organizacija jugoslovenskih nacionalistov v Italija*), основана 1925. године у Јулијској крајини. Чланство *ORJUNAVIT*, регрутовано из редова југословенске мањине у Италији, југословенских избеглица из Јулијске Крајине и италијанских антифашиста, ширило је антифашистичку пропаганду, прикупљало обавештајне податке од војног и политичког значаја и вршило дела саботаже војних објеката и саобраћајне мреже (IAS, SI AS 1931, 935-600-12, dokument: Elaborat о Орјуні.). Према податцима италијанског министарства унутрашњих послова, у периоду између 1926 и 1930. године *ORJUNAVIT* је извела 99 аката тероризма и саботаже (Kацин-Wohinz, 1987, р. 91).

Идеолози ОРЈУНЕ имали су изразито негативан став према Аустрији, као сукцесору Аустроугарске монархије и хабзбуршких претензија на Балканском полуострву²¹. Главну тачку спорења између две суседне државе по мишљењу орјунаша представљала је аустријска провинција Корушка. Овај спор датирао је из завршне фазе Првог светског рата 1919. године када су у Корушку и Штајерску ушле снаге словеначких добровољаца са намером да ове две провинције прикључе новоформираној Краљевини СХС. Силе Антанте су донеле одлуку да се питање спорних територија реши плебисцитом 1920. године тако да је Корушка већим делом остала у саставу Аустрије, док је Краљевини СХС припао део Штајерске са Марибором. Велики број чланова словеначке ОРЈУНЕ учествовао је у овом необјављеном рату, и Корушка и њено прикључење југословенској држави били су тема многих чланака у орјунашким гласилима²². На територији Корушке, ОРЈУНА је током двадесетих година формирала своју илегалну организацију под именом Фантовска звезда. Устројена по сличном систему као *ORJUNAVIT*, Фантовска звезда је на територији Корушке вршила оружане нападе на представнике аустријских власти и локалне аустријске националисте (Hrvatski državni arhiv (HDA), Režimske i reakcionarne organizacije - grupa VII, dokument br. 855.)

²¹ Аноним, Балканске ствари, *Видовдан* год V бр. 322, 28. 2. 1926.

²² Аноним, Дипломација иредентизма, *Победа* год. I бр.7, 24. 9. 1921; Аноним, Беч и Београд, *Будућност* год II бр.9, 3. 3. 1923; Аноним, Говор Председника Директоријума брата Леонтића, *Победа* год V бр.40, датум публикације нечитак; Аноним, Корушка, *Победа* год V бр.66, датум публикације нечитак; Аноним, Орјунаши у Корушкој, *Победа* год V бр.78, датум публикације нечитак.

Орјунашки идеолози заузимали су децидирано негативан став према Мађарској, која је перцепирана као сукцесор Аустроугарске и члан антијугословенске коалиције коју предводи фашистичка Италија²³. Орјунаши су оптуживали Хортијев режим да у циљу обнове Велике Мађарске финансира иредентистичке организације мађарске националне мањине на територији Краљевине СХС²⁴. Као одговор, Орјунаши су у својим гласилима захтевали да Мала Антантеа окупира територију ове државе у циљу заштите Версајског поретка у Подунављу. Тражећи превентивну окупацију Мађарске, орјунашки идеолози су позивајући се на присуство југословенског становништва у Барањи захтевали прикључење ове провинције Краљевини СХС. Према појединим текстовима у штампи покрета, орјунашки идеолози су мађарску државу перцепирали и као „клин који се забија у словенско месо“, тј. физичку препреку која одваја Јужне од Западних Словена и тако омета успостављање директних веза између њих које би требало да у даљој перспективи омогуће стварање Велике Славије (Велика Југославија, Чехословачка, Пољска и Русија), чијим би формирањем био обезбеђен доминантан положај Словена у Европи. У складу са оваквим виђењем улоге Мађарске, орјунашка гласила заговарала су „ликвидацију мађарске расе“ и „брисње мађарске државе са географске карте“ (Gligorijević, 1963, p. 343). Експанзионистичка реторика орјунашке штампе, као и терористичка дејства *ОРЈУНАВИТ* и Фантовске звезде, додатно су компромитовале ауторитет и углед Краљевине СХС у иностранству, значајно слабећи њен спољнополитички положај.

Настала у предвечерје Првог светског рата у круговима радикализованих млађих интелектуалаца, теорија интегралног југословенства добила је свој коначни облик и пуну афирмацију кроз деловање ОРЈУНЕ на политичкој сцени Краљевине СХС током двадесетих година 20. века. Њени креатори и протагонисти су, користећи историјске конструкције и тенденциозно тумачење историјских извора, створили фантазмагорични мит о постојању јединственог југословенског народа који је предодређен да створи ново Југословенско царство и одигра кључну улогу у судбини Европе. Уверени у исправност својих теорија, идеолози ОРЈУНЕ повели су бескомпромисну борбу свим средствима за остварење својих политичких идеала, творећи на тај начин јединствену идеологију и дневнополитичку праксу која није имала пандан на политичкој сцени Краљевине СХС. Поникла у рату, који су њени творци поимали као као завршну фазу вишевековне југосло-

²³ Аноним, На Будимпешту, *Победа* год I бр.12, 29. 10. 1921; Аноним, О потреби Орјуне у Барањи, *Будућност* год I I бр.13, 31. 3. 1923; Аноним, Мађарска нам прети ратом, *Видовдан* год II, бр. 82, 8. 9. 1923.

²⁴ Аноним, О потреби Орјуне у Барањи, *Будућност* год II бр.13, 31. 3. 1923.

венске националне револуције која је извршена захваљујући небројеним жртвама њихове генерације (Јевђевић, 1925, р. 3-5), теорија интегралног југословенства створила је специфичан култ борбе и насиља који се наметнуо као фундамент идеологије и политичке праксе ОРЈУНЕ. ОРЈУНА је нестала са политичке сцене Краљевине СХС увођењем режима монарходиктатуре (6. 1. 1929. године), а идеологија интегралног југословенства остала је присутна и током тридесетих година кроз деловање мањих политичких организација попут Југословенске акције (Dragosavljević, 2018, р. 264-272), Борачке организације Југославије (Dragosavljević 2019b, 234-255) и Југословенског народног покрета Збор (Dragosavljević, 2021, р. 44-59) које су у свој идеолошки конструкт уградиле политички легат ОРЈУНЕ. Кроз деловање ових политичких групација, теорија интегралног југословенства наставила је да егзистира као главни инспиратор политички мотивисаног терора и екстремизма на југословенском простору током тридесетих и четрдесетих година 20. века.

ЛИТЕРАТУРА

Необјављени извори

- Hrvatski državni arhiv Zagreb [Croatian State Archive Zagreb]
- Fond Režimske i reakcionarne organizacije grupa – VII [The Archival fund Regime and reactionary organizations- group VII].
- Zgodovinski arhiv Slovenije Ljubljana [Historical Archive of Slovenia Ljubljana]
- Fond Republiški skretariat za notrasnje zadeve SRS [The Archival fund Republican Secretariat for Internal Affairs of the SRS]. (SI AS 1931)
- Fond Telovadno društvo Sokol V Ljubljani [The Archival fund Soko sports club in Ljubljana]. (SI AS 641)

Новине

- Budućnost [The future] (Osijek)
- Mogoerović, I. (1923). Mišljenja i verovanja [Opinions and beliefs]. Budućnost, 12 (24.3.1923).
- Vidovdan [Vidovdan] (Novi Sad)
- Jugoslavija [Yugoslavia] (Belgrade)
- Jugoslavija [Yugoslavia] (Skoplje)
- Orjuna [Organization of Yugoslav Nationalists] (Zagreb)
- Orjuna [Organization of Yugoslav Nationalists] (Ljubljana)
- Silobrić, J. (1923). Naša borba [Our struggle], Orjuna (Ljubljana), (25. 3. 1923).
- Pobjeda [Victory] (Split)
- Lahman, I. (1921). Kulturno Jugoslovenstvo [Cultural Yugoslavism]. Pobjeda, 7 (24. 9. 1921).
- Predstraža [Outpost] (Vršac)

References

- Antić, D. (2016). Izbijanje Prvog svetskog rata u ogledalu lista Politika. Međunarodni tematski zbornik: Veliki rat 1914–1918: uzroci, posledice, tumačenja, knj I. [The outbreak of the First World War in the mirror of Politika newspaper. International thematic collection: The Great War 1914–1918: causes, consequences, interpretations]. Niš, Filozofski fakultet, 495–510.
- Antić, D. (2018). Uput za rad žandarmerije u cilju uništavanja kačaćkih bandi u Južnoj Srbiji iz 1924. godine [Instructions for the work of the gendarmerie in order to destroy the Kačac gangs in Southern Serbia from 1924]. Leskovački zbornik, LVIII, 157–183.
- Bajić, P. (2001/2002). Delatnost ORJUNE u Subotici i prikaz primerka subotičkog orjunaškog lista „Princip“ u Muzeju Vojvodine [The activity of ORJUNA in Subotica and the display of a copy of the Subotica Orjuna newspaper "Princip" in the Museum of Vojvodina]. Krovovi: Bilten za kulturu i umetnost, 50-52.
- Bakić, J. (2004). Ideologije jugoslovenstva između srpskog i hrvatskog nacionalizma 1918-1941 [Ideologies of Yugoslavism between Serbian and Croatian nationalism]. Zrenjanin, Narodna biblioteka Zrenjanin.
- Bartulović, N. (1925). Od revolucionarne omladine do Orjuna: Istorijat jugoslovenskog omladinskog pokreta [From Revolutionary youth to Orjuna: The history of the Yugoslav youth movement]. Split, ORJUNA.
- Bošković, I. (2006). ORJUNA: Ideologija i književnost [ORJUNA: Ideology and literature]. Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
- Ćorović, V. (1930). Istorija Jugoslavije [History of Yugoslavia]. Beograd, Narodno delo.
- Ćorović, V. (1989). Istorija Srba III [History of Serbs III]. Beograd, Prosveta.
- Dragosavljević, V. (2018). Ideološki uticaji evropskog fašizma na jugoslovenske integralističke pokrete radikalne desnice u međuratnom periodu (1921-1941) [Ideological influences of European fascism on Yugoslav integralist movements of the radical right in the interwar period (1921-1941)] (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://nardus.mpn.gov.rs/handle/123456789/9349>
- Dragosavljević, V. (2019a). Irredentist Actions of the Slovenian Organisation of Yugoslav Nationalists (the ORJUNA) in Italy and Austria (1922-1930). Contributions to Contemporary History, 3, 31 – 52.
- Dragosavljević, V. (2019b). Association of Fighters of Yugoslavia (1929–1935): Ideology - Practice – Outcome. Istraživanja - Journal of Historical Researches, 30, 234-255.
- Dragosavljević, V. (2021). Druga Evropa i Kraljevina Jugoslavija: JNP Zbor (1934-1941) [The Other Europe and the Kingdom of Yugoslavia: YNM Zbor (1934-1941)]. Novi Sad, Prometej.
- Đorđević, M. (2006). Organizacija jugoslovenskih nacionalista (ORJUNA) [Organization of Yugoslav Nationalists (Orjuna)]. Nova srpska politička misao, 1-4, 187-219.
- Ekmečić, M. (1989a). Stvaranje Jugoslavije 1790 -1918 I [Creation of Yugoslavia 1790 -1918 I]. Beograd, Prosveta.
- Ekmečić, M. (1989b). Stvaranje Jugoslavije 1790 -1918 II [Creation of Yugoslavia 1790 -1918 II]. Beograd, Prosveta.
- Friš, D. (2004). Aktivnosti mestnega odbora ORJUNE v Mariboru v prvem letu delovanja [Activities of the ORJUNE city committee in Maribor in the first year of operation], Studia Historica Slovenica, 2/3, 507-528.
- Gligorijević, B. (1963). Organizacija jugoslovenskih nacionalista (Orjuna) [Organization of Yugoslav Nationalists (Orjuna)]. Istorija XX veka: zbornik radova, 5, 316-396.
- Grisogno, P. (1923). Savremena nacionalna pitanja [Contemporary national issues]. Split, ORJUNA.

- Hrabak, B. (2003), Džemijet: Organizacija Muslimana Makedonije, Kosova, Metohije i Sandžaka 1918-1928 [Jamiyet: Organization of Muslims of Macedonia, Kosovo, Metohija and Sandžak 1918-1928]. Beograd, Selbstverl.
- Jevđević, D. (1925). Izabrani članci [Selected articles]. Novi Sad, Vidovdan.
- Ković, M. (2015). Nacionalizam. U M. Ković (Prir.), Srbi 1903-1914: Istorija ideja [Serbs 1903-1914: History of Ideas] (str. 202-269). Beograd: Clio.
- Ković, M. (2015). Jovan Skerlić. U M. Ković (Prir.), Srbi 1903-1914: Istorija ideja [Serbs 1903-1914: History of Ideas] (str. 536-587). Beograd: Clio.
- Malin, F. (1925). Jugoslovenstvo kroz istoriju: Fragmenti [Yugoslavism through history: Fragments]. Split, ORJUNA.
- Marjanović M. (1913). Narod koji nastaje: Zašto nastaje i kako se formira jedinstveni Srpsko-Hrvatski narod [The emerging nation: Why it emerges and how the unique Serbo-Croatian nation is formed]. Rijeka, Izd. knjižare G. Trbojević.
- Matković, H. (1972). Svetozar Pribičević i Samostalna demokratska stranka do šestog januarske diktature [Svetozar Pribičević and the Independent Democratic Party until the sixth of January dictatorship]. Zagreb, Sveučilište u Zagrebu.
- Meštrović, I. (1969). Uspomene na političke ljude i događaje [Memories of political people and events]. Zagreb, Matica hrvatska.
- Pederin, I. (2006). Hrvatski velikosrbi – Danko Angjelinović [Croatian Great Serb - Danko Angjelinović]. Croatica et Slavonica Iadertina, 2, 297-395.
- Pribičević, S. (1990). Diktatura kralja Aleksandra [The dictatorship of King Alexander]. Zagreb, Globus.
- Pribičević, S. (2000). Izabrani politički spisi [Selected political writings]. Zagreb, Golden marketing.
- Šišić, F. (1937). Jugoslovenska misao: Istorija jugoslovenskog narodnog ujedinjenja i oslobođenja od 1790-1918 [Yugoslav Thought: History of Yugoslav National Unification and Liberation from 1790-1918]. Beograd, Balkanski institut.
- Tejlor, A. (2001). Habzburška monarhija 1809-1918: Istorija Austrijske carevine i Austrougarske [Habsburg Monarchy 1809-1918: History of the Austrian Empire and Austria-Hungary]. Beograd, Clio.
- Vošnjak, B. (1931). Pobjeda Jugoslavije: Nacionalne misli i predlozi [The Victory of Yugoslavia: National Thoughts and Proposals]. Beograd, Sveslovenska knjižara.

РАЗВОЈ ТЕОРИЈЕ ИНТЕГРАЛНОГ ЈУГОСЛОВЕНСТВА: НОВА НАЦИЈА ЗА НОВУ ДРЖАВУ

Дејан Д. Антић¹, Василије Драгосављевић²

¹Универзитет у Нишу, Филозофски факултет у Нишу, Ниш, Србија

²Историјски институт Београд, Србија

Резиме

У раду је изложена генеза идеологије интегралног југословенства – политичке теорије по којој Срби, Хрвати, Словенци и Бугари представљају племена јединственог југословенског народа који насељава пространу територију од Сегедина до Солуна, и од Јадранског до Црног мора. Поникла у круговима универзитетски образоване омладине јужнословенских провинција Хабзбуршке монархије крајем 19. и почетком 20. века, ова теорија и њени заступници одиграће важну улогу у успостављању прве југословенске државе, те и у динамици њеног

политичког живота. Служећи се псеудонаучним конструкцијама, идеолози интегралног југословенства креирали су југословенски идентитет као прогресиван, али економски и политички обесправљен. Наступајући као ексклузивни тумачи историје и историјске улоге јединственог југословенског народа, присталице теорије интегралног југословенства окупљене унутар покрета Организација југословенских националиста (ОРЈУНА) повеле су бескомпромисну борбу за остварење својих политичких циљева. Служећи се агресивном реториком и систематском употребом терора у обрачуна са политичким неистомишљеницима, припадницима националних мањина и суседним државама, присталице интегралног југословенства успоставиле су политичку праксу која није имала пандан на југословенским просторима. Иако је сама ОРЈУНА нестала након успостављања личног режима краља Александра 1929. године њен политички легат наставио је да егзистира кроз рецепцију орјунашке теорије интегралног југословенства у политичким програмима политичких група попут Борачке организације Југославије, Југословенске акције и Југословенског народног покрета Збор, позиционирајући се на тај начин као идејна основа десног екстремизма на југословенским просторима током тридесетих и четрдесетих година 20. века.